

16 גיטין סב, 17 נכד אלפס
 איתא שמואל ובלא"ש איתא
 אמר רב הונא אמר רב,
 18 ובגין"א איתא שישעיהו כלום
 עד שמין רבי וכן איתא ביריף
 ובלא"ש, 19 נבי מוס' יומא
 20 ד"ה מנה"א, 21 נתקן מ: 22
 23 ומסתכל, 24 דבי ליתא
 מלח ר' ובס"א איתא ר' מניא,
 25 סוכה מו, 26 סוכה מו,
 27 ולעיל י"ג, 28 כבורים פ"א
 משנה א, 29 וסנהדרין ע
 פ"א, 30 ונבי פרשיי
 סנהדרין ע: ד"ה דבכר ובי'
 ומ"ש מוס' שס בהשגה ופירוש
 בענין אחר, 31 נתקן מו, 32
 33 ודברים סו, 34 ונבי מוס'
 כבורים מ, ד"ה פ"א ובי',
 35 וסוף פרשיי.

תורה אור השלם

1. ונתתי עשב בשדך
 לבהמתך ואכלת ורעבת:
 דברים יא טו
2. ברוך ארתי יום יום
 יעקב לנו האל ישועתנו
 סקלה
3. ויאמר אם שמוע
 תהיה סח ב
4. ויאמר אם שמוע
 והאונן למצותיו ושמרת
 כל חקיו כל המצולה אשר
 שמתו במצרים לא אשים
 עליך בי ימי ורפאי:
 שמות טו כו
5. וישת מן היין והישר
 והתגל בתוך אגולה:
 בראשית ט כא
6. ותפקדנה עיני אלקיך
 וידע כי בעירמתם הוזהרו
 עזלה תאנה וישעו לךם
 תגרות:
 בראשית ג י

הגהות הב"ח

16 תוס' ד"ה איתיה וכו'
 מיני דשאין תן ומיני:

גליון הש"ס

גמ' סד"א הוואל אר"י
 חטה בין אילן, ע' שנת דף
 ס"ו פ"א מוס' ד"ה סודות:

לעזי רש"י

ברין מלבי"ט, דלקת
 שרידים מובחנת, יני"א
 קצת עצמה.

מוסף רש"י

אסכרה, חולי הממחל
 בנמיס וגומר בגרון הקרח
 צונמלא"ץ (שבת כג) פמניס
 שנקטע שבת פיו של חוס
 ומת, לשן כי יסכך פיו ודמי
 שקר (תננית י"ט). ומברין
 כל גופו, לשון בריאות יקחו
 1. קצח, מין אובל הוא
 ושינה חס כח) הוא יודע
 חטרה ורומה לפלפל ונמלל
 בין הטמס (כח"י). זה יום
 ויום תן לו מעין ברכותיו.
 של שנת מעין של שנת, של
 חול מעין של חול, של יושע
 מעין של יושע המאורע (טובה
 10. בלי ריקן מהודיק, מה
 שמתקן לתוכו, מלא אינו
 מהודיק, מה שמסוף עליו
 11. טובה 12. אם שמוע
 תשמע, אם הורגל לנמוע
 או שמע, חובל לנמת
 ולהסוף, ואם לאו לא
 תשמע, לאחר זמן לא יסיקו
 ניךן 13. אם שמוע
 בישן, אם תמע שמוע, מה
 מאור על יומתודיק, שעתה,
 השמע בחדש, מתחכס בו
 לבין דברים הטמס מתקן
 דברים טמס 14. ואם
 יפנה לבכך, להמילט על
 מה שלמתה כתי מחזור, עלי,
 שוב לא תשמע, משתפתה
 לך לנמל שוב אל משמעין
 חוק, דהכי כתי אל יפנה
 לבכך ולא תשמע 15. וכן
 מות הקב"ה צולל סוף חס
 מומת אל סביב 16. שאין התנוק יודע.

כיצד מברכין פרק שישי ברכות

עול ברוך. הנובע קודם שטעם מן הפרוסה נצלע ממנה והושיעו למי
 שאכלו וא"ל טול מפרוסת הבכרה אף על פי שסח צינתים אין לריך
 לחזור לברך. ואף על גב דשיחה היא הפסקה כדאמרין במנחות
 (פרק ג' דף לו.) סח בין תפילין לתפילין לריך לברך וכן כסאוי הדס'¹

הכיאו מלה. נמי אין לריך לברך
 אף זו לורך זכרה שמתא פרוסה
 של זכרה נאכלת בטעם: גביל
 לסורי. גביל את המורסן זמניס
 לזורך השוריים: וצלע לה להדיא.
 כלומר מיד ולא המתין למלח ולפתן:
 צשש. עכוב כמו צושש רכבו
 (שופטים ה). כלומר פת נקיה היא זו
 ואין לריכה לפתן: אין מי רגליס
 לויס. מן הגוף אלא ציטיצה לפי
 שסשהקלוח קרוב לפסיוס הוא דולג
 שלא יפלו נלוזות על רגליו ומפסיק:
 צעפר סיחוח. ליכא נלוזות: אסכרה.
 צוין מלנא"ט: המקפה אילינוס
 זמניס. שומת מיס הכרה חמר אכילתו עד
 שאכילתו צפה זמניס, ויך הצרול
 מתרגמינן וקפא פרולא (מלכיס ז א):
 מנוע אסכרה. שהחולי צל ממתת
 עלור בני מעים והעדשים משלשליס:
 קלה. רבותינו מפרשים נייל"א צלע"ז.
 אכל אני שמעתי מין זרעים שזרעין
 אותו צארך ישמעאל: למורה גורנו.
 של קלה שחוס מעצרת רוח לתה
 וממתנה היא ומכנסת הריח צמוך
 קשה: הא צריחו הא טעעמו. הריח
 הגוף והטעם טוב: מדבקא ליה.
 צריפתא עד שקלע הטעם: ומקלפא
 ליה. צשציל הריח: כל יום ויום.
 צשצת מעין שצת ציוס טוב מעין
 יו"ט: כלי מלא. אדס חכס: אס
 שמוע. פעס אחת סופך שמתה און
 פעס אחרת: אס טשמע צישן.
 צשנית ושלסת מה ששמעת אשמתך:
 דעיקר אילן ארעא היא. דעיקר כל
 הפירות היא הארץ וכל גבל הימנה:
 יבש המעין ונקלץ האילן. היה לו
 צית השלמין ובו מעין שהוא משקו
 ממנו וקלר כבוריס ממנו ואחר כך
 יבש המעין וכן שדה האילן וקלץ
 כבוריס ממנו ואחר"כ נקלץ האילן:
 מציא ואינו קורא. שאינו יכול לומר
 מן האדמה אשר נתמה לים) דכיון דיבש

המעין ונקלץ האילן ממנה צנלה לה
 ארעא: מציא וקורא. שהארץ היא
 עיקר: שהוא הציא יללה. וזה הציא
 מיתה: שאין הסינוק יודע לקרוא אבא
 ואמא. וזה נקרא עץ הדעת: גוואל.
 הענף של עץ: מפיק. פירי אחרני:
 חוק

מברכין אותו ובלילה אין מברכין
 אותו מעין ברכותיו. וכן
 מין ומין תן לו מעין ברכותיו.
 הקב"ה מדרת בשר ודם מדרת
 מוחיק אינו מחזיק שנאמר
 אס שמוע בישן תשמע בחדש
 האדמה יצא ועל פירות הארץ
 בורא אלא ויעל פרי הארץ לא יצא
 ועל כולם אס אמר שהכל נהיה
 בדברו יצא: שמוע בישן תשמע
 בחדש האדמה יצא ועל פירות
 הארץ בורא אלא ויעל פרי הארץ
 לא יצא ועל כולם אס אמר שהכל
 נהיה בדברו יצא: שמוע בישן
 תשמע בחדש האדמה יצא ועל
 פירות הארץ בורא אלא ויעל פרי
 הארץ לא יצא ועל כולם אס אמר
 שהכל נהיה בדברו יצא: שמוע
 בישן תשמע בחדש האדמה יצא
 ועל פירות הארץ בורא אלא ויעל
 פרי הארץ לא יצא ועל כולם אס
 אמר שהכל נהיה בדברו יצא:

הבא מלה בו' צריך לברך. דהוי היסח הדעת והכי אמרי' צפ"ג
 דמנחות (דף לו.) סח בין תפילין לתפילין לריך לברך וכן
 הלכה אס סח בין זכרה המוציא לאכילה וצין זכרה קידוש לשמיה
 לריך לחזור ולברך אי לאו מילתא דשייכא לסעודה כמו טול ברוך וכן
 צשמיטה לריך לחזור ולברך אי לאו

אמר רב א"מול ברוך מול ברוך אינו צריך
 לברך הבא מלה הבא לפתן צריך לברך ור'
 יוחנן אמר אפי' הביאו מלה הביאו לפתן נמי
 א"צ לברך גביל לתורי גביל לתורי צריך
 לברך ורב ששת אמר אפילו גביל לתורי
 נמי אינו צריך לברך דאמר ר' רב יהודה אמר
 רב יאסור לאדם אשיאכל קודם שיתן
 מאכל לבהמתו שנא' ונתתי עשב בשדך
 לבהמתך והדר ואכלת ושבעת: אמר רבא
 בר שמואל משום רבי חייא אין הבוצע
 רשאי לבצוע עד שיביאו מלה או לפתן לפני
 כל אחד ואחד רבא בר שמואל אקלע לבי
 ריש גלותא אפיקו ליה ריפתא ובצע להדיא
 אמרו ליה הדר מר משמעתיה אמר להו
 ה"ית דין צריך בשש: ואמר רבא בר שמואל
 משום רבי חייא א"אין מי רגלים כלים אלא
 בישיבה אמר רב כהנא ובעפר תיחוח אפילו
 בעמידה ואי ליכא עפר תיחוח יעמוד במקום
 גבוה וישתין למקום מדרון: ואמר רבא בר
 שמואל משמיה דר' חייא יאחר כל אכילתך
 אכול מלח ואחר כל שתייתך שתה מים ואי
 אכול מלח ואחר כל שתייתך שתה מים ואי
 אתה נוזק תניא אידך יאכל כל מאכל ולא
 אכל מלח שתה כל משקין ולא שתה מים
 ביום ידאג מן ריח הפה ובלילה ידאג מפני
 אסכרה: ת"ר המקפה אכילתו במים אינו
 בא לידי חולי מעים וכןמה אמר רב חסדא
 קיתון לפת אמר רב מרי א"ר יוחנן הרגיל
 בעדשים אחת לשלשים יום מונע אסכרה
 מתוך ביתו יאבל כל יומא לא מ"ט משום
 דקשה לריח הפה ואמר רב מרי אמר רבי
 יוחנן הרגיל בחרדל אחת לשלשים יום מונע
 חלאים מתוך ביתו יאבל כל יומא לא מ"ט
 משום דקשה לחולשא דלבא אמר רב חייא
 בר אישי אמר רב הרגיל בדגים קטנים אינו
 בא לידי חולי מעים ולא עוד אלא שדגים

קטנים מפרין ומברין ומברין כל גופו של
 הרגיל בקצה אינו בא לידי לב מיתיבי רשב"ג אומר קצה אחד
 מששים סמני המות הוא והישן למזרח גרנו דמו בראשו לא קשיא הא
 בריחו הא בטעמו אימיה דרבי ירמיה אפיא ליה ריפתא ומדבקא ליה
 ומקלפא ליה: ר' יהודה אומר בורא מיני דשאים: א"ר זירא ואיתמא
 ר' חנינא בר פפא א"ר הלכה כרבי יהודה א"ר זירא ואיתמא ר'
 חנינא בר פפא מ"ט דרבי יהודה אמר קרא ברוך ה' יום וכו' ביום

הרגיל בקצה אינו בא לידי לב מיתיבי רשב"ג אומר קצה אחד
 מששים סמני המות הוא והישן למזרח גרנו דמו בראשו לא קשיא הא
 בריחו הא בטעמו אימיה דרבי ירמיה אפיא ליה ריפתא ומדבקא ליה
 ומקלפא ליה: ר' יהודה אומר בורא מיני דשאים: א"ר זירא ואיתמא
 ר' חנינא בר פפא א"ר הלכה כרבי יהודה א"ר זירא ואיתמא ר'
 חנינא בר פפא מ"ט דרבי יהודה אמר קרא ברוך ה' יום וכו' ביום
 מברכין אותו ובלילה אין מברכין אותו מעין ברכותיו. וכן
 מין ומין תן לו מעין ברכותיו. הקב"ה מדרת בשר ודם מדרת
 מוחיק אינו מחזיק שנאמר אס שמוע בישן תשמע בחדש
 האדמה יצא ועל פירות הארץ בורא אלא ויעל פרי הארץ לא יצא
 ועל כולם אס אמר שהכל נהיה בדברו יצא: שמוע בישן תשמע
 בחדש האדמה יצא ועל פירות הארץ בורא אלא ויעל פרי הארץ
 לא יצא ועל כולם אס אמר שהכל נהיה בדברו יצא: שמוע בישן
 תשמע בחדש האדמה יצא ועל פירות הארץ בורא אלא ויעל פרי
 הארץ לא יצא ועל כולם אס אמר שהכל נהיה בדברו יצא:

בורא פרי האדמה מברכין עליו. ותיא בתוספתא כל שמוציא עליו מעיקר עשב הוא, ובורא פרי האדמה מברכין עליו, וכל
 שמוציא עליו מעצו אילן הוא, ובורא פרי העץ מברכין עליו. ראנו לרבנן הגאונים שאמרו משום רבותיהם ז"ל, כל אילן
 דבסתיא נתיי טרפי ופיישין גווייה ועיילין מיה בגווייה ומפיק טרפיה מן גווייה, אילן הוא, ומברכין על פירותיו בורא פרי
 העץ. אבל מאן דבייש בסתיא וכלי גווייה וטרפיה לגמרי, והדר פארי משרשיו, כגון מורי ובירגאן וקינבריס ורשמי, מברכין
 על פירותיהן בורא פרי האדמה, כללא דמילתא היגי, עצים דיבשי בסיתווא באליו ובקייטא מלבלבין. ויזימי, ירק דיבשי בסיתווא לגמרי והדר פריא משרשיו, וצלף דהוא צנפא, אע"ג דכלי בסיתווא והדר פריא משרשיו, עיינו ביה רבנן וחזי דמקין משרשיו
 ומקין נמי מעצו, ואמרו כי האי גוונא עץ הוא.

מ.

עין משפט
נר מצוה

עד א ב מ"י פ"א מהל'
 צרכות הל' ח סגמ עשין
 ס טוש"ע א"ח"ס ס"י קסו
 ספ"ק ו וימנו ד ספ"ק ג:
 [א] ונ"י ס"י מהלכות
 עבדים הל' ח סגמ עשין פו
 ח"ל ומקדימן מון בהבמות
 ועבדים לטענת עמנו הרי
 הוא אומר כעני עבדים אל
 די אלויטיס כעני שפחה אל
 די גברתה וע"ק:
 עה ד ה מ"י פ"ז מהל'
 צרכות הלכה ג סגמ
 עשין ס טוש"ע א"ח"ס ס"י
 קסו ספ"ק ה:
 ע ו ר מ"י פ"ד מהל' תפילין
 הל' ח טוש"ע א"ח"ס ס"י
 ג ספ"ק ז:
 עז ד ח טוש"ע א"ח"ס ס"י קע
 ספ"ק ככ בהנה וס"י
 קעט ע"י ו:
 עק ט מ"י פ"ד מהל' דעות
 הלכה ג:
 עפ י כ מ"י ס"ס הלכה ט:
 פ ל מ"י פ"ח מהלכות
 צרכות הלכה ח סגמ
 עשין ס טוש"ע א"ח"ס ס"ימ
 פ"ד ספ"ק ז:
 פא מ מ"י ס"ס הלכה י סגמ
 עס טוש"ע א"ח"ס ס"י לו
 ספ"ק ח:
 פב ג מ"י פ"ד מהל'
 צרכות הלכה יב:
 פג ס טוש"ע א"ח"ס ס"י רג
 ספ"ק ח:

רבינו הגנאל

אמר רב טול ברוך טול
 ברוך אינו צריך לברך ור'
 יוחנן אמר אפי' הביאו
 מלה נמי א"צ לברך ורב
 ששת אמר אפילו גביל
 לתורי נמי אינו צריך לברך.
 פ"א, אם בוך אדם המוציא
 לחם ובעצ, וקודם שיאכל
 אמר לאחד טול פרוסה
 הבא לפתן, ואפילו אם אמר
 גביל לתורי, תהנו כלוהו
 לצורך הסעודה הן, ואין
 צריך לברך כזכה אחרת,
 דק"ל דכל מידד דהוי
 מחמת הסעודה לאו הפסקה
 הוא, דאמר רב יהודה אמר
 רב אסור לאדם שיטעום
 וכו'. לית דין צריך בשש.
 אין צריך המברך להתבושש
 ולחזור על הלפתן, אלא
 מברך לאלתר מפני שיש
 בו מלה. וסוגיין דשפתין
 אם יש בה מלה, או היא
 מתובלת בתבלין וכיוצא
 בהן, אינו צריך לחזור על
 הלפתן, דהא רבה בר שמואל
 דאמר אין הברוצר רשאי
 לבצוע עד שיביאו לפניו
 מלא ארפתא, בצע אריפתא
 לאלתר, ואמר לית דין צריך
 לבשש, כלומר מחובל הוא
 בתבלין ומלה. ויש ספרים
 שכתוב בהם א"ר זירא
 ואיתמא ר' חנינא בר פפא
 הלכה כר' יהודה, ובפ"י
 ר"ח ליתא האי פסקא.
 [מאי טעמא דר' יהודה
 אמר קרא ברוך ה' יום וכו' יום
 וכו' תן לו מעין ברכותיו.
 כלומר אם היא שבת מברך
 ברכת שבת ואם יום טוב
 הוא מברך ברכת יום טוב.
 הכא נמי כל מין ומין
 תן לו ברכותו בפני עצמו].
 תנ"י: בריך על פירות
 האילן וכו'. ומע מענה
 עיקר ארעא. היכא מברכין
 בורא פרי העץ היכא דכי
 שקלת ליה לפירי איתיה
 לגוואו והדר מפיק, אבל
 היכא דכי שקלת ליה לפירי
 ליתא לגוואו וכו'. ואסיקנא
 כל היכא דכי שקלת לפירא
 הדר מפיק פירא איתותי
 וזו אילן, ומברכין עליו
 בורא פרי, וכל היכא
 דכי שקלת ליה לפירא מית
 גילה או גוואו ולא מפיק
 פירא איתותי, ירק הוא

בורא פרי האדמה מברכין עליו. ותיא בתוספתא כל שמוציא עליו מעיקר עשב הוא, ובורא פרי האדמה מברכין עליו, וכל
 שמוציא עליו מעצו אילן הוא, ובורא פרי העץ מברכין עליו. ראנו לרבנן הגאונים שאמרו משום רבותיהם ז"ל, כל אילן
 דבסתיא נתיי טרפי ופיישין גווייה ועיילין מיה בגווייה ומפיק טרפיה מן גווייה, אילן הוא, ומברכין על פירותיו בורא פרי
 העץ. אבל מאן דבייש בסתיא וכלי גווייה וטרפיה לגמרי, והדר פארי משרשיו, כגון מורי ובירגאן וקינבריס ורשמי, מברכין
 על פירותיהן בורא פרי האדמה, כללא דמילתא היגי, עצים דיבשי בסיתווא באליו ובקייטא מלבלבין. ויזימי, ירק דיבשי בסיתווא לגמרי והדר פריא משרשיו, וצלף דהוא צנפא, אע"ג דכלי בסיתווא והדר פריא משרשיו, עיינו ביה רבנן וחזי דמקין משרשיו
 ומקין נמי מעצו, ואמרו כי האי גוונא עץ הוא.